

Hete nyheter – kalde fakta

Redaksjonelt

Forskere og vitenskapelige tidsskrifter inngår en avtale om hvordan resultater skal offentliggjøres

Nyheter om medisin og helsevesen er hett stoff. Derfor er det ikke underlig at forskere og journalister ønsker å bringe det siste nye ut til offentligheten så raskt og spektakulært som mulig.

Vitenskapelige tidsskrifter, på den annen side, presenterer nyheter fra forskningsfronten først etter en omstendelig faglig og redaksjonell prosess. Dermed blir fagtidsskrifter en truet art, for de er tidkrevende og kostbare å produsere. Artiklene er plasskrevende, for de skal gi rom for solid dokumentasjon og hele resonnementer. Konkurrerende medier er raske, rimelige og kan tillate seg å male med bred pensel.

Medisinsk forskning er avhengig av de medisinsk-vitenskapelige tidsskriftene. Ikke bare gir disse tidsskriftene anledning til å bringe det som er nytt, men det som presenteres blir anonymt vurdert og kvalitetssikret av kyndige kolleger. I tillegg legger redaksjonene ned et betydelig arbeid for å bedre manuskriptets organisering, resultatpresentasjon, språk, tabeller og figurer. Dette er gratis hjelp til forfatterne, som dermed får en bedre argumentert og mer tilgjengelig fremstilling av sine funn. Fagtidsskriftene trykker og distribuerer artiklene, vanligvis helt uten omkostninger for forfatteren. Mer enn det: Artikler i *Tidsskrift for Den norske lægeforening* når ut til 22 000 leger og abonnenter og potensielt også til andre beslutningstakere og befolkningen for øvrig. Under bestemte forutsetninger trykker også *Tidsskriftet* resultater som tidligere er publisert internasjonalt (1). Også slike manuskripter gjennomgår en faglig og redaksjonell bearbeiding. Og fagartiklene i *Tidsskriftet* er godt stoff: I gjennomsnitt kommer det mer enn 20 oppslag i aviser, radio og fjernsyn basert på hvert nummer av *Tidsskriftet* (E. Juul Andersen, Informasjonsavdelingen, Legeforeningen, personlig meddelelse). Artiklene er godt stoff fordi de inneholder nyheter, og fordi nyhetene er kvalitetssikret.

Å kunne bringe slike nyheter gir *Tidsskriftet* verdi. Det er viktig, for også medisinsk-vitenskapelige tidsskrifter skal finansieres. Kvalitet koster. Grovt regnet koster en artikkel i *Tidsskriftet* om lag 40 000–50 000 kroner fra manuskriptet kommer inn til artikkelen er ute hos leserne – og da er ikke det sjenerøse gratisarbeidet kolleger gjør for hverandre gjennom faglig vurdering, tatt med.

Vitenskapelige tidsskrifter har et handikap i forhold til andre medier fordi de ofte har lengre trykkesid. Dermed reduseres muligheten for å komme først med siste nytt.

Men hvis disse tidsskriftene ikke bringer noe nytt og interessant, mister de lesere. Uten lesere blir det – på lengre sikt – ingen inntekter. Og uten inntekter blir det ingen vitenskapelige tidsskrifter, ingen steder å publisere for forskerne og ingen steder å hente kvalitetssikret informasjon for nyhetsmediene.

Tidsskriftet og de fleste andre medisinsk-vitenskapelige tidsskrifter har en klausul om at manuskripter som er til vurdering eller er godkjent for publisering, ikke kan omtales offentlig før artikkelen står på trykk (1, 2). Noen oppfatter dette som gammelmodig og urimelig og nærmest i strid med ytringsfriheten, men hensikten er altså å sikre en fortsatt eksistens for vitenskapelige tidsskrifter og kvalitetssikring av forskningsformidling.

Det står selvsagt enhver forsker eller forfatter fritt å avgjøre hvor han eller hun ønsker å publisere sine funn. Det kan gjøres som foredrag på konferanser, som rapporter til en oppdragsgiver eller som uttalelser til pressen. Eller enda enklere: Man kan legge sine funn direkte ut på Internett. Dette gir andre umiddelbar tilgang til materialet. Men dersom man ønsker sine funn kvalitetssikret ved å publisere i et vitenskapelig tidsskrift, inngår man en avtale: Førsteretten til publisering ligger hos tidsskriftet.

Nyhetsmedier ønsker store overskrifter, men fagfolk vet at det er den mindre skriften som teller. Skal leger kunne svare på spørsmål pasienter kommer med etter nyhetsoppslag, må legene ha den fulle vitenskapelige dokumentasjon tilgjengelig samtidig. Avtalen mellom tidsskrifter og forskere har derfor også en medisinsk-etisk begrunnelse. *Tidsskriftet* vil fortsette å håndheve kontrakten som inngås med forfatterne om når og hvordan resultater skal offentliggjøres.

Charlotte Haug

charlotte.haug@legeforeningen.no
Tidsskrift for Den norske lægeforening
Postboks 1152 Sentrum
0107 Oslo

Charlotte Haug (f. 1959) er redaktør av *Tidsskriftet*.

Litteratur

1. Skikk og bruk i *Tidsskriftet*. Oslo: Tidsskrift for Den norske lægeforening, 1997. www.tidsskriftet.no/pls/lts/PDOC.PrintDoc?vp_doc=index&vp_mappe=skikkogbruk&vp_id=104 (1.10.2002).
2. Fontarosa PB, Flanagin A, DeAngelis CD. The Journal's policy regarding release of information to the public. *JAMA* 2000; 284: 2829–31.